

## บทที่ 5

### บทสรุปและข้อเสนอแนะ

#### 5.1 บทสรุป

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการขยายตัวทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมออกไปมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคม ด้านอุตสาหกรรม ธุรกิจการเงิน การบริการต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเจริญทางด้านวัตถุนิยมในอัตราการเติบโตค่อนข้างรวดเร็ว แต่ในทางกลับกันก็มีการแข่งขัน และคอยทำลายซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้ยังนำมาซึ่งสภาพความตกต่ำทางด้านจิตใจ มีการล่วงละเมิด การกระทบกระทั่งสิทธิระหว่างบุคคลตลอดเวลา ทำให้คดีละเมิดมีความซับซ้อน และขยายความเสียหายกว้างขึ้น ค่าเสียหายทางจิตใจจึงเป็นค่าเสียหายที่เพิ่มขึ้นของค่าสินไหมทดแทน เป็นค่าเสียหายที่ผสมผสานระหว่างค่าเสียหายแบบทดแทน (compensatory damages) กับค่าเสียหายเชิงลงโทษ (punitive damages) เพื่อทดแทนความเสียหายที่ยังค้างอยู่ในจิตใจของผู้ถูกระทำละเมิด ให้ได้รับการทดแทนที่พอใจ เกี่ยวข้องกับพฤติการณ์ที่ทำให้เหยื่อของผู้กระทำความผิดได้รับค่าทดแทนทางจิตใจ เนื่องจากการที่ผู้เสียหายได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานที่ยังค้างอยู่ในใจของผู้ที่ถูกล่วงละเมิด อันเกิดจากการกระทำที่รุนแรง อุกอาจ อาฆาต มาดร้าย โดยมีความบาดเจ็บทางจิตใจ เป็นตัวเชื่อมและมีผลเกี่ยวเนื่องจากการกระทำของจำเลย ต้องสอดคล้องกับหลักความยุติธรรมและศีลธรรมของสังคม

ความเสียหายทางจิตใจ หมายถึง ความเศร้าโศกเสียใจ ความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน อย่างรุนแรงและยาวนาน รวมถึงไม่สบายใจอย่างมาก โรคเกี่ยวกับจิตใจ (mental suffering) รวมถึงปฏิกิริยาทางจิตใจ อย่างเช่น ความหวาดกลัว (fright) ความวิตกกังวล (worry) ได้รับความอับอาย (mortification) เสียเกียรติคุณชื่อเสียง (indignity) ได้รับความสะเทือนใจอย่างกะทันหัน (shock) ทำให้อับอายขายหน้า (humiliation) ความรำคาญ หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

ในคดีละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจประกอบด้วย

1. การกระทำที่รุนแรงอย่างที่สุด ผิดปกติ ค่าเสียหายที่สมควรได้รับจากการกระทำผิดของจำเลยที่ทำให้โจทก์ได้รับความเจ็บปวดจากการสูญเสียความภาคภูมิใจและเกียรติยศ หรือทำให้เกิดความอับอายอดสู ความเครียด ถูกดูหมิ่นหรือความเจ็บปวดทางจิตใจ ซึ่งต้องพิจารณาจากพฤติการณ์

ที่เกิดจากความก้าวร้าว รวมทั้งเจตนาร้าย ความพยาบาท ความมั่งร้าย ความอวดดีหรือจองหอง นำมาประกอบการกำหนดค่าเสียหาย

2. มีเจตนาที่เป็นเหตุหรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดความเศร้าโศกทางจิตใจ
3. มีความสัมพันธ์โดยระหว่างการกระทำและการบาดเจ็บ
4. ได้รับความเศร้าโศกทางจิตใจอย่างรุนแรง
5. รวมถึงผลของการกระทำที่ตามมา (Conduct subsequent)

ผลที่ตามมา โดยเฉพาะที่เกิดจากการหมิ่นประมาท ให้มีค่าชดเชย เพราะปรากฏว่ายังมีการใส่ร้ายซ้ำอีก และไม่สามารถบรรเทาความเสียหายของโจทก์ในระหว่างพิจารณา ความเสียหายก็ยังได้รับต่อไป ทำให้การหมิ่นประมาทยิ่งขยายวงกว้างออกไปในสาธารณชน ยิ่งกระทบกับชื่อเสียงของผู้เสียหายเพิ่มขึ้นมากกว่าจะเป็นการเยียวยา หรือในกรณีที่จำเลยไม่ได้กระทำความผิด แต่ต้องถูกดำเนินคดี ถูกจำคุกและได้รับการเลือกปฏิบัติ ก็ควรจะต้องมีการชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจเช่นเดียวกัน เพราะทำให้จำเลยเสื่อมเสียชื่อเสียง รวมถึงพฤติกรรมของผู้กระทำภายหลังจากกระทำความผิด

#### ขอบเขตความรับผิดความเสียหายทางจิตใจ

ความรับผิดความเสียหายทางจิตใจ มีการชดเชยในกรณีอื่นๆ รวมถึงการกระทำการข่มขู่ (assault) การทำร้ายร่างกาย (battery) การจำคุกโดยมิชอบ (false imprisonment) การมั่งร้ายในการดำเนินคดี (malicious prosecution) การทำลายชื่อเสียง (defamation) การคุกคามสิทธิต่างๆ (intimidation) การเลือกปฏิบัติ (discrimination) การบุกรุก (trespass to land) การหลอกลวง (deceit) การรบกวนก่อให้เกิดความรำคาญ (nuisance) และการแทรกแซงในทางธุรกิจโดยมิชอบ (unlawful interference with business) ที่จะต้องรับผิดในค่าเสียหาย เพราะเป็นผลให้การดำเนินการของโจทก์เลวลง และได้รับความลำบากใจ รวมถึงการบุกรุก การล่วงละเมิดทางเพศ การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของตำรวจ และการใส่ร้ายโดยมิชอบ

ค่าเสียหายทางจิตใจให้มีการชดเชยในกรณีละเมิดโดยประมาท การปฏิเสธที่จะขอโทษหรือแก้ไขปรับปรุงความผิดพลาดนั้น หรือทำการขู่คุกคามว่าจะมีการทำผิดเช่นนั้นอีก หรือกรณีแพทย์ไม่ปฏิบัติต่อคนไข้ให้สมกับหน้าที่ที่ได้รับ ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ตามสัญญาหรือการกระทำละเมิดซึ่งสามารถนำไปใช้กับกรณีต่างๆ ซึ่งบุคคลที่ได้รับความเสียหายอยู่ในความดูแลของบุคคลอื่นที่มีหน้าที่ต้องดูแล ทำให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่สภาพเดิมให้มากที่สุด รวมถึงความเสียหายจากผลประโยชน์ในทรัพย์สิน ในกรณีที่การบาดเจ็บและความเสียหายของโจทก์ที่เพิ่มขึ้น ในกรณีที่การกระทำความผิดมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกดขี่บังคับ การเหยียดหยามหรือการกระทำที่รุนแรง และพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดหลังจากกระทำความผิด เช่น การปฏิเสธที่จะขอโทษหรือแก้ไข

ปรับปรุงความผิดพลาดนั้น หรือทำการชู้ คุณความว่า จะมีการทำผิดเช่นนั้นอีก รวมทั้งการยื่นกรณต่อสู้ที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดี

การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางจิตใจเป็นผลโดยตรงต่อการแทรกแซงผลประโยชน์ต่างๆ ได้แก่ ผลประโยชน์ต่อตำแหน่งหน้าที่ ฐานันดร ได้แก่ การข่มขู่ การทำร้ายร่างกาย การถูกจำคุก โดยมิชอบ การมุ่งร้ายในการดำเนินคดี การทำลายชื่อเสียง การถูกคุกคามสิทธิส่วนบุคคล และการเลือกปฏิบัติโดยมิชอบ หรือผลประโยชน์เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ ได้แก่ การรุกรานทรัพย์สินและการก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ หรือแม้แต่ผลประโยชน์ในทางธุรกิจการค้า ได้แก่ การแทรกแซงทางธุรกิจโดยมิชอบอันเป็นการไว้วางใจ นอกเหนือจากการกระทำละเมิดทั่วไป ซึ่งมีแนวโน้มจะขยายกว้างออกไป

กฎหมายลักษณะละเมิดของประเทศไทย ใช้หลักการชดเชยค่าเสียหายอันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะชดเชยความเสียหายอันเกิดแต่การที่เจ้าหนี้ไม่ได้รับการชำระหนี้ตามสิทธิของตน กฎหมายมุ่งประสงค์จะเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างอื่นโดยเฉพาะเจาะจง หากทำให้คืนสภาพเดิมไม่ได้ ก็พยายามที่จะให้ใกล้เคียงกับสภาพเดิมมากที่สุด การทำให้ผู้เสียหายกลับสู่ฐานะเดิม ค่าเสียหายนี้ศาลจะต้องคำนวณให้ว่าควรจะได้รับเป็นเงินเท่าใด โดยถือความเสียหายเป็นหลัก ความเสียหายนั้นปกติผู้กล่าวอ้างจะต้องนำสืบให้ศาลเห็น เมื่อมีความเสียหายแล้ว ศาลก็อาจกำหนดตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 ซึ่งพิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำ ไม่ได้พิจารณาถึงความเสียหายที่ตามมา ไม่มีหลักเกณฑ์และแนวทางในการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจ

### กรณีละเมิดทำให้ถึงแก่ความตาย

การกำหนดค่าสินไหมทดแทน กรณีกระทำความผิดถึงตายนั้น แนวคำพิพากษาของศาลในอดีตจนถึงปัจจุบัน คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1742/2499 ที่ประชุมใหญ่ วินิจฉัยว่า ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจได้ หลังจากนั้นเป็นต้นมาคำพิพากษาดำเนินตามแนวนี้นานถึง 50 ปี และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดค่าเสียหายเฉพาะให้เรียกได้ ความเสียหายที่โจทก์มีสิทธิเรียกร้องจำกัดอยู่เพียงมาตรา 443 วรรคแรก กล่าวคือ ผู้ถูกทำละเมิดถึงตายในทันที จะเรียกได้แต่ค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นเท่านั้น อันเป็นสิทธิในทรัพย์สินของผู้ตาย และมาตรา 443 วรรคสาม กำหนดให้บุคคลที่ต้องขาดไร้อุปการะตามกฎหมาย เรียกได้แต่ค่าอุปการะความเศร้าโศกเสียใจ ความเจ็บปวดทุกข์ทรมานจากการจากไปในเวลาอันควรของผู้ที่เคารพรักการขาดการได้รับการบริการ ประณินบัญญัติให้ชีวิตมีความสุข ความเป็นเพื่อน เป็นต้น เหล่านี้เรียกไม่ได้

แต่ถ้ามิได้ตายในทันที มาตรา 443 วรรคสอง กฎหมายกำหนดให้เรียกค่าสินไหมทดแทน เรียกค่ารักษาพยาบาล ค่าต้องขาดประโยชน์อันเป็นสิทธิของผู้ถูกละเมิดก่อนตาย เรียกค่าเสียหายทางจิตใจ ไม่ได้ และหากผู้กระทำละเมิดตาย ก็ไม่มีสภาพบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบ ผู้ถูกล่วงละเมิดก็ไม่มีอะไรหลงเหลือที่นำมาทดแทนผู้ที่อยู่รอดของการถูกล่วงละเมิด ในความรับผิดชอบทางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

แต่เนื่องจากปัจจุบันกฎหมายลักษณะละเมิดแยกความรับผิดชอบออกจากอาญาอย่างชัดเจน โดยแยกความรับผิดชอบทางละเมิดเป็นเรื่องหนึ่ง ส่วนกฎหมายของการกระทำความผิดทางอาญา กฎหมายที่ใช้บังคับการกระทำความผิดทางอาญาเป็นเรื่องการลงโทษ ถ้าผู้กระทำละเมิดตาย โทษทางกฎหมายอาญาเป็นอันระงับไปด้วยความตายของผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 38 การลงโทษทางอาญาระงับไปเท่านั้น ส่วนผลของการกระทำ ไม่ควรระงับสิ้นไป จะต้องดำรงอยู่เพื่อความรับผิดชอบทางแพ่ง

อย่างไรก็ตาม ความรับผิดชอบทางละเมิดเป็นเรื่องหนึ่งตามกฎหมายแพ่ง กล่าวคือ ผู้กระทำละเมิดเป็นลูกหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 206 ในกรณีหนี้อันเกิดแต่มูลละเมิด เมื่อลูกหนี้ตาย หน้าที่ชำระหนี้ละเมิดของลูกหนี้ ต้องตกทอดเป็นมรดกแก่ทายาท หน้าที่ที่ต้องชำระหนี้ ไม่ใช่สิทธิเฉพาะตัวของผู้ตาย ไม่ควรจะระงับด้วยการสิ้นสุดของสภาพบุคคล เพราะความรับผิดชอบทางแพ่งเป็นเรื่องสิทธิบังคับกับทรัพย์สินของบุคคล ถึงแม้บุคคลนั้นจะตายไปแล้ว ทรัพย์สินเหล่านั้นของผู้ตาย ก็ต้องเป็นมรดกตกทอดไปยังทายาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1599 และมาตรา 1600 ทรัพย์สินมรดกทุกชนิดเหล่านั้นอันเป็นสิทธิในทางทรัพย์สิน ไม่ใช่เฉพาะตัวของผู้ตาย ต้องตกทอดไปยังทายาทโดยผลของกฎหมายทันที จึงต้องถูกบังคับชำระหนี้ละเมิด ในทางกลับกัน หากผู้ถูกละเมิดถึงแก่ความตาย สิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ ก็ต้องตกทอดไปยังทายาทเช่นเดียวกัน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 วรรคแรก เรียกได้แต่เฉพาะค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นเท่านั้น เป็นค่าเสียหายในทางทรัพย์สินทั้งสิ้น

ส่วนสิทธิที่จะได้รับอุปการะ เป็นสิทธิที่ผู้ตายมีหน้าที่ต้องอุปการะบุคคลอื่น และกฎหมายของไทยบัญญัติจำกัดเฉพาะบุคคลที่ต้องขาดไร้อุปการะตามกฎหมาย หมายความว่า มีตัวบทกฎหมายบัญญัติให้ต้องอุปการะเลี้ยงดูกัน หากเพียงแต่ผู้ตายเคยให้ค่าเลี้ยงดูโดยไม่มี ความผูกพันตามกฎหมาย ก็ไม่พอที่จะเรียกร้องค่าเสียหายได้ การให้การอุปการะเลี้ยงดูตามความสัมพันธ์ข้อเท็จจริง เพราะการอุปการะเป็นสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ตาย รวมถึงเรียกค่าเสียหายทางจิตใจ เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งถูกกระทำละเมิดถึงตาย ญาติพี่น้อง สามเณร ปิตาหรือนุตร ย่อมมีความเศร้าโศกเสียใจ ทุกข์ทรมานใจที่ต้องสูญเสียคนที่เขารักต้องจากไปก่อนเวลาอันสมควร ต้องสูญเสียหุ้นส่วนชีวิต ความรัก และสัมพันธ์ภาพในสังคม ต้องสูญเสียการได้รับการบริการจากสามเณร

หรือภริยาที่คอยปรนนิบัติให้ชีวิตมีความสุข และให้คำแนะนำ อบรมสั่งสอน ให้การศึกษาแก่นุตรตามหลักเป็นสิทธิหน้าที่ของผู้ตายให้กับผู้ที่อยู่ในความอุปการะ และสิทธิในการรับชำระหนี้ อุปการะอันเป็นสิทธิของผู้ที่อยู่ในความอุปการะ ก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องจากผู้ที่จะมรดกได้ รวมทั้งค่าเสียหายทางจิตใจ แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 บัญญัติให้เรียกค่าเสียหายไว้เฉพาะไม่ได้บัญญัติให้เรียกค่าเสียหายทางจิตใจ อันควรทดแทนให้กับบุคคลที่เป็นญาติใกล้ชิดและต้องพึ่งพาจากผู้ตาย ยังมีความเสียหายในกรณีละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในมาตรา 446 กฎหมายกำหนดความรับผิดให้ได้รับการทดแทนความเสียหายอันมิใช่เป็นตัวเงินในกรณีที่ทำให้เสียหายแก่ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ และความคิดเกี่ยวกับเพศที่กระทำต่อหญิงเท่านั้น กฎหมายมีขอบเขตที่จำกัดซึ่งไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมที่มีการล่วงละเมิดทางเพศทุกเพศทุกวัย ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในครอบครัว รวมทั้งมีการทำลายชื่อเสียงกันมาก และขยายวงกว้างออกไปได้อย่างรวดเร็ว ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองความเสียหายทางจิตใจ การล่วงละเมิดดังกล่าวกลับเป็นประโยชน์แก่ผู้กระทำละเมิดที่ไม่ต้องชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจ ทั้งที่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิด

ศาลไทยยังมิได้ยอมรับค่าเสียหายทางจิตใจ โดยเหตุผลที่ว่า ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจได้ เป็นความเสียหายที่มีอยู่จริงโดยพฤตินัย มีข้อจำกัด ทั้งที่การแพทย์ให้ความสำคัญทางด้านจิตใจจะต้องควบคู่กับร่างกาย ศาลใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 ในพิจารณาค่าเสียหายทางจิตใจ ซึ่งไม่แน่นอน ปัจจุบันค่าเสียหายทางจิตใจไม่สอดคล้องกับที่มนุษย์เผชิญอยู่ ความเสียหายทางร่างกายต้องคู่กับจิตใจ เพราะจิตใจก็ต้องได้รับการรักษาควบคู่กัน ทำให้รัฐต้องสูญเสียประชากรที่มีคุณภาพ เป็นภาระแก่สังคมและผู้ต้องเสียหายจากการกระทำละเมิด ไม่ได้ได้รับการทดแทนที่เป็นธรรม

ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.... ช่วยยกระดับมาตรฐานสังคมและคุณภาพชีวิตของคนให้สูงขึ้น และทำให้ภาคอุตสาหกรรมโดยรวมของประเทศเข้มแข็ง สามารถแข่งขันสู้กับต่างประเทศได้ ไม่โดนมาตรการตอบโต้โดยอ้างว่าไม่ปลอดภัย ในโลกปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการผลิตและบริการ ในสังคมปัจจุบันระบบของความรับผิดในทางละเมิดจึงได้เปลี่ยนแปลงไปจากสังคมแบบทุนนิยมมาเป็นสังคมแบบสังคมนิยม กฎหมายจึงมีบทบาทในการควบคุมสังคม ความปลอดภัยในการบริโภคของประชาชนโดยตรง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน เพื่อให้ประชาชนได้มั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตมากขึ้น กฎหมายความรับผิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจึงเพิ่มความรับผิดในความเสียหายทางจิตใจและค่าเสียหายในเชิงลงโทษ

แนวทางในการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจโดยมีหลักในการพิจารณา 3 กรณี คือ

### 1. Intentional Infliction of Emotional Distress

หลักเบื้องต้น การเจตนาหรือจงใจทำให้ได้รับความทุกข์ทรมานทางจิตใจ

1. เป็นการกระทำที่รุนแรงของจำเลย
2. จำเลยจงใจหรือละเลยก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจ
3. โจทก์ได้รับความทุกข์ทรมานอย่างรุนแรงและได้รับความทุกข์ทรมานทางจิตใจ

อย่างมาก

4. เป็นความเสียหายที่แท้จริงและใกล้ชิดกับการกระทำรุนแรงของจำเลย ก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจ

### 2. Negligent Infliction of Emotional Distress

หลักของการใช้ค่าเสียหายในกรณีประมาทก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจ

1. จำเลยกระทำด้วยความจงใจ หรือประมาทเกินกว่าปกติ
2. โจทก์ได้รับความทุกข์ทรมานอย่างรุนแรงทางจิตใจ
3. การกระทำโดยจงใจหรือประมาทของจำเลย เป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมาน

ทางจิตใจอย่างรุนแรง

### 3. Wrongful Infliction of Emotional Distress upon a bystander

ส่วนประกอบสำคัญในการเรียกร้องค่าเสียหายในกรณีละเมิดกฎหมาย ทำให้เกิดความเสียหายทางจิตใจ

1. จำเลยกระทำโดยประมาทหรือสิ่งประดิษฐ์หรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
2. ความตายหรือการได้รับบาดเจ็บเป็นผลมาจากการประมาท หรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3. โจทก์เป็นสามีภริยา บิดามารดาหรือบุตรของผู้เสียหาย

4. โจทก์อยู่ในเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความบาดเจ็บนั้น หรืออยู่ในขณะเวลาที่เกิดอุบัติเหตุขึ้น

ทุกชีวิตประกอบด้วยร่างกายและจิตใจ ร่างกายมีข้อจำกัดและต้องเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา แต่จิตใจนั้นเป็นสิ่งที่คงทนและถาวรยังมีความผูกพันห่วงหาอาทรไม่สิ้นสุด จิตใจจึงมีค่ายิ่งกว่าสิ่งใด แม้จะคำนวณเป็นตัวเงินไม่ได้ ก็ควรมีการทดแทน ยิ่งประชาธิปไตยของงามหยั่งรากลึกมากเท่าไร ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนก็ยิ่งได้รับการคุ้มครองมากยิ่งขึ้น

## 5.2 ข้อเสนอแนะ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 วรรคสอง กล่าวคือ ถ้ามิได้ตายทันที ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้ รวมถึงค่าเสียหายทางจิตใจ หากผู้ถูกกระทำละเมิดตายเสียก่อนฟ้องคดี ให้บิดามารดา สามเณรียา หรือบุตรของผู้ตายฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ รวมทั้งให้สิทธิในประโยชน์ของทรัพย์สิน เพื่อให้สิทธิในการดำเนินคดีของผู้ตายดำรงอยู่ เป็นสิทธิของผู้ตายก่อนตายที่เขาควรมีสสิทธียกได้ เพื่อให้สอดคล้องกับ Restatement (Second) of Torts § 926 (1979) กฎหมายอันว่าด้วยสิทธิของผู้ตาย อันหากจะมีชีวิตอยู่รอด (Survival of Tort Actions) ของประเทศสหรัฐอเมริกา และ Civil Liability Act 1961 ของประเทศอังกฤษ มาตรา 49 (1) (a) (ii) บัญญัติให้ศาลเป็นผู้พิจารณาค่าสินไหมทดแทน ความเสียหายทางจิตใจตามความเหมาะสมอันเป็นผลจากความตายที่ผู้ต้องพึงพาผู้ตายแต่ละคน ควรจะได้รับ และ Law Reform (Miscellaneous Provisions) Act 1934 มาตรา 1 บัญญัติให้ผู้ตาย ยังคงสิทธิไว้แม้จะไม่มีสภาพบุคคลแล้วก็ตาม รวมทั้งให้สิทธิในประโยชน์ของทรัพย์สินด้วย

2. ควรปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 วรรคสาม กล่าวคือ ถ้าเหตุที่ตายลงนั้น ทำให้บุคคลที่ต้องขาดไร้อุปการะความสัมพันธ์ตามข้อเท็จจริง ชอบที่จะได้รับ ค่าสินไหมทดแทนค่าขาดไร้อุปการะ รวมถึงค่าเสียหายทางจิตใจ ตามแนวทางคำพิพากษาศาลสูง ประเทศญี่ปุ่นลงวันที่ 29 ตุลาคม 1914 เพราะบุคคลบางคนต้องมีหน้าที่ผู้อุปการะตามความสัมพันธ์ ตามข้อเท็จจริง และ Fatal Accidents Act 1976 ของประเทศอังกฤษ อนุมาตรา (2) กฎหมายบัญญัติ ให้การกระทำละเมิดที่ทำให้ตาย ทายาทจะได้รับประโยชน์จากทรัพย์สิน และอนุมาตรา (3) กำหนด ผู้อยู่ในความอุปการะ หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ตายตามความสัมพันธ์ใกล้ชิดตามลำดับ ทั้งที่ ชอบด้วยกฎหมายและไม่ชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่ สามเณรียา บุคคลที่อยู่ในความอุปการะ ผู้อยู่อาศัยในบ้านเดียวกันขณะหรือก่อนตาย หรืออย่างน้อย 2 ปี ก่อนตาย ญาติของผู้ตาย ได้แก่ น้องสาว พี่สาว พี่ชาย น้องชาย ลุง ป้า น้า อา ของผู้ตาย และในมาตรา 1 A กำหนดตัวผู้รับประโยชน์ ได้แก่ สามเณรียา บุตรผู้เยาว์ ถ้าผู้ตายเป็นผู้เยาว์ที่ไม่ได้สมรส ได้แก่ บิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 วรรคสาม กฎหมายรับรองเฉพาะผู้ขาดไร้อุปการะ ตามกฎหมายเท่านั้นที่มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในการขาดไร้อุปการะ รวมถึงค่าเสียหาย ทางจิตใจด้วย เพราะผู้ที่ได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจมากที่สุด คือ ผู้ที่ถูกพันและใกล้ชิด กับผู้ตายจริงๆ เท่านั้น และเพื่อให้เป็นแนวเดียวกับร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ..... แม้ขณะนี้ยังค้างในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญ

วุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นแนวโน้มการยอมรับให้มีการเรียกค่าเสียหายทางจิตใจได้ เพื่อให้กฎหมายเป็นภาวะวิสัย (objective) และเป็นธรรม

3. ควรปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 วรรคหนึ่ง โดยขยายความรับผิดชอบในกรณีละเมิดก่อความเสียหายต่อเกียรติยศชื่อเสียงในวิชาชีพ สิทธิในครอบครัว สิทธิส่วนบุคคล สิทธิในสภาพบุคคล และทรัพย์สินบางประเภท ให้เรียกค่าเสียหายอื่นอันมิใช่ตัวเงิน นอกจากในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ และควรแก้ไขมาตรา 446 วรรคสอง ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดกระทำความผิดอาญาเป็นทุณษีธรรมดา ควรแก้ไขจากคำว่า “หญิงที่ต้องเสียหาย” เป็นคำว่า “ผู้ที่ต้องเสียหาย” เพราะปัจจุบันรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันและให้สอดคล้องกับหลักสากล อีกทั้งควรเพิ่มประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 วรรคสาม กล่าวคือ ถ้าผู้ถูกกระทำละเมิดตายเสียก่อนฟ้องคดี ให้บิดามารดา สามีภริยา หรือบุตรของผู้ตายฟ้องคดีได้และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย” ให้มีความชัดเจน ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมทั้งในปัจจุบันและในอนาคต นอกจากนี้เพื่อให้เป็นที่ประจักษ์ว่าได้มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิอื่นๆ แล้ว อีกทั้งเพื่อเป็นการเยียวยาผู้เสียหายให้ได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น

4. ควรปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 โดยเพิ่มคำว่า “จิตใจ” เป็นว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อผู้อื่น โดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่จิตใจก็ดี ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” เพราะทางการแพทย์ได้ยอมรับว่า การมีสุขภาพที่ดีจะต้องมีการดูแลรักษาทั้งทางร่างกายและจิตใจควบคู่กัน หากกฎหมายไม่คุ้มครองทางจิตใจก็เท่ากับปฏิเสธการสาธารณสุข ทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 กฎหมายได้บัญญัติให้มีการเยียวยาอันตรายทางจิตใจให้กับผู้เสียหาย โดยให้ผู้เสียหายในคดีอาญายื่นคำร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง จึงควรบัญญัติให้ชัดเจนในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 เพื่อจะได้ไม่ต้องตีความ